

Karl Nilssons värld

Karl Nilssons värld är en musik- och berättarföreställning om poeten och berättaren Karl Nilsson, född 1885 i en backstuga i Fänneslunda socken väster om Ulricehamn. Han utgav två diktsamlingar 1912 och 1914, vilka fick mycket varmt mottagande. Med inspiration från till exempel Heinrich Heine och August Strindberg, och med ett starkt socialt patos, djup vänlighet och anspråkslöshet, pendlade han mellan rättvisa och romantik i både kampsånger och kärleksdikter. I Karl Nilssons värld frodades kosmopolitism, medmänsklighet, snällhet, gemenskap, samarbete, hjälpsamhet, jämlikhet, gästfrihet, hemtrevnad, vacker natur och blommor med plats för både arbetare och poeter!

Dikterna är tonsatta av **Örjan Hill**, som också spelar piano i föreställningen. Sångsolister är **Marie Arturén** och **Sabina Henriksson**, som även spelar nyckelharpa.

I dikten *Jord och ljus* uttrycker Karl Nilsson sina kosmopolitiska tankar om att vi är ett och samma folk här på jorden:

Och är den sann, religionens lära:
äro vi barn av samma fadershus,
vi stämplas det då som kätterskt att begära
åt alla samma rätt till jord och ljus?

I dikten *Mitt hem* beskriver han hur han ville bygga sig en trivsamt allmogestuga i en naturskön trakt på jorden med örtagårdar och vildrosor, växande grödor i myllan, en kvinna vid sin sida, sång och poesi i bokhyllorna, men aldrig förtal eller skvaller. Och detta paradiska hem ville han dela med de hungrande fattiga:

Och ska det vara här på jord
ett paradis, ett hem det bästa,
då ska där dukas upp ett bord
var dag för stackars hungrig nästa.

Kontakt och mer info: Örjan Hill, 0704-221816, orjan.hill@gmail.com

Diktaren och berättaren

Karl Nilsson

Karl Nilsson föddes oäkta i en fattig familj i backstugan Örlid nära gården Olofstorp i Fänneslunda 1885. Han växte upp med sin morfar Svante och mormor Lotta och mostern Alvida i den lilla stugan och gick i skola i Fänneslunda. Hans lärare var före sin tid och lät honom läsa dikter av Geijer, Tegnér och Runeberg. På egen hand hittade han dessutom redan i skolåldern översättningar av den tyske poeten Heinrich Heine, vars »underbara melodier« levde i hans minne hela livet.

Karl Nilsson, teckning Manfred Flyckt.

När Karl Nilsson var i femtonårsåldern flyttade han till stadsdelen Norrby i Borås och började arbeta, först i affär och sedan på fabrik. Åren 1912 och 1914 gav han ut två diktsamlingar, *Offermynt* och *Blommande syrener*, och blev sedermera redaktionssekreterare på tidningen *Borås Nyheter*. År 1934 startade han den kända jultidskriften *Sjuhäradsbygdens Jul* med sin vän och kollega Gustaf Thulin.

Inspirationen från Heinrich Heine är märkbar i Karl Nilssons diktning. Heine skrev både kampsånger och kärleksdikter och slets hela tiden mellan rättvisa och romantik, mellan politik och poesi. Denna dubbelhet finns även hos Karl Nilsson, som med tydliga tankar om rättvisa och jämlikhet tog till sig arbetarrörelsens politiska idéer i början av 1900-talet men också skrev romantiskt om hembygden, kärlekslängtan och naturen. Gång på gång upprepade han såväl arbetarens som poetens förtjänster, båda lika viktiga.

Karl Nilsson var omtyckt och värderad av alla, har det sagts, alltid god och vänlig och sade aldrig ett hårt ord, varken till eller om någon. Han hade ett socialt patos och kände för de svaga och förtryckta. Lika god var han mot djuren och blommorna. Aldrig sågs han bryta en blomma på sina strövtåg i mark och skog. »Ett blomster skulle man endast se och fröjdas åt.«

Till Karl Nilssons söndagsnöjen hörde att hälsa på sin mormor Lotta i Örlid. De satt då gärna under ett äppelträd (»Alvidas apel«, så kallad efter moster Alvida) och samtalade. Lotta berättade om äldre tider och Karl antecknade. Lyckligtvis har många av dessa berättelser bevarats till eftervärlden i ett antal artiklar, författade av Karl Nilsson i olika tidskrifter under 1920–40-talen. Framför allt handlade berättelserna om Lottas mor Katrina och mormor Kersti, som tvingades arbeta för den omänskligt tyranniske, tyske godsherren Wilhelm Bartholdi på 1840-talet. Alvidas apel blåste ner i början av 2000-talet, men kung Carl XVI Gustaf planterade ett nytt äppelträd på samma plats vid sitt besök på Olofstorp 2007. Berättelserna kan därmed leva vidare!

En rolig detalj är att Karl Nilsson var släkt med statsminister Olof Palme! Deras gemensamma anfader var den latinske diktaren och prästen Bertel Aquilonius i Skåne i början av 1600-talet!

Vårdrömmar

Jag väntat i dagar, jag väntat i år,
att hon till mitt hus skulle komma,
som kunde förvandla min vinter i vår
och bringa mitt liv till att blomma.

Var vår har jag pyntat min boning så vänt
med vildblom och sälghvistar gröna,
och visor jag diktat båd' tidigt och sent
för henne, den väntade sköna.

Men sången förklingat med ekolöst sus
och skatten från tuvan och sälgen
står doftlös och slovig i krukor och krus;
men ännu jag väntar på helgen.

Ack, hörde jag trampet utav hennes sko
och skymtade henne i rutan,
då bleve det vår och helg i mitt bo
och jublande klang uti lutan.

Månn' när eller fjärran den ensammes ö
i afton den längtade seglar?
Men kanske ej styr över levnadens sjö
hon, den väna, som drömmen speglar.

Två dikter av Karl Nilsson, som representerar både romantik och rättvisa. Hans längtan efter »den väntade sköna« uppfylldes vid femtio års ålder, då han gifte sig med sömmerskan Annie! De fick tio år tillsammans i en vacker, röd stuga på Hagalund i Fristad, innan han dog 1946.

Jättens borg i dikten Vårvers var fabriken. Döttrarna som spann jättens garn var textilarbeterskorna. Sönerna som drog jättens kvarn var industriarbetarna. Men till slut såg livets gudom alla sina barn!

Karl Nilsson längtade efter och hoppades alltid på både romantik och rättvisa, såväl i den stora gemenskapen (samhället och jorden) som i den lilla (sina nära och kära och hembygden) i en stark tro på det ljusa och det goda.

Vårvers

Nu pyntar livets gudom ljus
sin boning högtidsfin,
och skänker i ur bräddat krus
av vårens söta vin.

Han skrudar skönt den öde ort,
den gode livets gud,
med blomgirling och äreport,
och håller gästabud.

För sina barn i syd och nord
han reder till en fest.
Men vid hans rika högtidsbord
det saknas mången gäst.

Och livets gudom ser med sorg
hur tusen av hans barn
försmäktat uti jättens borg,
som trälar och som skarn.

Hans döttrar spinna jättens garn
och sömma jättens dräkt.
Hans söner draga jättens kvarn
uti ett evigt jäkt.

Och den, som födes vek och svag,
drivs bort till nöd och skam.
Och den, som trotsar jättens lag,
får fredlös färdas fram.

Men livets gudom giver vår,
med sol och blomstervall.
Omsider kanske förestår
de onda makters fall.

Och livets gudom vid sitt bord
ser alla sina barn,
som borta gått från ljus och jord,
som trälar och som skarn.